

TUOMIOISTUINVIRASTON PERUSTAMISTA VALMISTELEVA TOIMIKUNTA

- Asettaminen** Oikeusministeriö on tänään päättänyt asettaa toimikunnan tuomioistuinviraston perustamisen valmistelua varten.
- Toimikausi** 16.5.2016 – 28.2.2017
- Tausta** Oikeusministeriön 1.6.2012 asettaman neuvottelukunnan valmistelemaan oikeudenhoidon uudistamisohjelmaan vuosille 2013 - 2025 on kirjattu yhtenä oikeushallinnon rakenteita koskevana ehdotuksena tuomioistuinviraston perustaminen. Ehdotuksen tavoitteena on vahvistaa tuomioistuinten riippumattomuutta ja tuomioistuinhallinnon toimivuutta.
- Pääministeri Sipilän hallitusohjelman mukaan hallitus uudistaa keskushallinnon virastorakennetta yhteisten rakenteellisten kehittämisperiaatteiden mukaisesti. Valtiovarainministeriön tammikuussa 2015 julkaisemassa keskushallinnon virastorakenneselvityksessä ”Yhteisillä periaatteilla kohti tulevaisuuden virastorakennetta” (VM:n julkaisuja 3/2015) on muun ohella ehdotettu, että tuomioistuinten sisäistä hallintoa, kehittämistä ja ohjaamista varten perustetaan erillinen tuomioistuinvirasto. Virasto toimisi keskusvirastona, jonka toimiala kattaisi kaikki tuomioistuimet.
- Osana oikeudenhoidon uudistamisohjelman toteuttamista oikeusministeriö käynnisti 30.4.2014 hankkeen, jonka ensimmäisessä vaiheessa oikeusministeriö asetti kaksi selvitysmiestä laatimaan arviomuistion tuomioistuinten keskushallinnon uudistamisesta perustamalla tuomioistuinvirasto. Selvitysmiesten arviomuistio julkaistiin tammikuussa 2015 (OM selvityksiä ja ohjeita 2/2015). Arviomuistion mukaan viraston perustamisen tavoitteena olisi tuomioistuinten keskushallinnon järjestäminen tavalla, joka korostaisi tuomioistuinten riippumatonta asemaa, edistäisi tuomioistuinten hallintotehtävien tehokasta ja tuloksellista hoitamista sekä vahvistaisi näin tuomioistuinten lainkäyttötoiminnan korkeaa laatua ja oikeusvarmuutta.
- Edellä mainitut lähtökohdat huomioon ottaen oikeusministeriö asettaa toimikunnan valmistelemaan tuomioistuinviraston perustamista.

Toimikunnan tehtävät

Toimikunnan tulee laatia hallituksen esityksen muotoon laadittava ehdotus tuomioistuinviraston perustamisesta helmikuun 2017 loppuun mennessä. Työn tavoitteena tulee olla hallituksen esityksen antaminen vuoden 2017 jälkipuoliskolla siten, että virasto voitaisiin perustaa vielä tällä vaalikaudella. Ehdotus valmistellaan siten, että tuomioistuinvirasto perustetaan oikeusministeriön hallinnonalalle.

Toimikunnan ehdotus on laadittava siten, että oikeusministeriön, tuomioistuinviraston ja yksittäisten tuomioistuinten välisestä työnjaosta tulee selkeä ja tarkoituksenmukainen ja sekä tuomioistuinlaitoksen keskushallinto-tehtävien että yksittäisten tuomioistuinten hallintotehtävien hoitaminen järjestetään taloudellisella ja tuloksellisella tavalla.

Toimikunnan ehdotuksessa on otettava huomioon, että oikeusministeriö vastaa jatkossakin valtioneuvostotason tehtävistä kuten lainvalmistelusta, valtioneuvoston tai tasavallan presidentin ratkaistavaksi kuuluvien asioiden valmistelusta, tuomioistuinlaitosta koskevista strategisista linjauksista sekä tärkeimmistä EU - ja kansainvälisen yhteistyön asioista. Oikeusministeriö vastaa myös kehys- ja talousarviovalmistelusta ja käy tulosneuvottelun tuomioistuinviraston kanssa. Tuomioistuinviraston tehtävänä olisi kohdentaa tuomioistuimille osoitetut henkilöstö- ja muut voimavarat. Näin ollen se kävisi tulosneuvottelut yksittäisten tuomioistuinten kanssa.

Toimikunnan on koottava ehdotukseensa tuomioistuinviraston hoidettavaksi esitettävät tehtävät sekä esitettävä perusteltu arvio niiden asianmukaiseen hoitamiseen tarvittavan henkilökunnan määrästä ja palkkakustannuksista. Ehdotettavia malleja voi olla useampia kuin yksi. Lähtökohtaisesti oikeusministeriössä tällä hetkellä hoidettavat operatiiviset keskushallintotehtävät siirtyisivät ministeriöstä tuomioistuinvirastoon. Ehdotusta laadittaessa on erityisesti otettava kantaa oikeushallinto-osaston kansainvälisen oikeudenhoidon yksikölle tällä hetkellä kuuluvien tehtävien järjestämiseen sekä virkaehtosopimusasioiden hoitamiseen. Jotta virasto pitkällä aikavälillä voisi saada aikaan enemmän säästöjä kuin lisäkustannuksia, myös tuomioistuimissa tällä hetkellä hoidettavia hallinnollisia tehtäviä on keskittettävä tuomioistuinvirastoon. Erityisesti tuomioistuinten talous- ja henkilöstöhallintotehtävien osalta ehdotuksessa tulee ottaa huomioon Kieku -hankkeen asettamat vaatimukset tehtävien keskittämisestä.

Toimikunnan ehdotuksessa on otettava huomioon, että perustettava tuomioistuinvirasto tulee palvelemaan koko tuomioistuinlaitosta.

Tuomioistuinvirasto ei voisi puuttua tuomioistuinten lainkäyttötoimintaan. Sen yhtenä tehtävänä tulee kuitenkin olla tuomioistuinten toiminnan laadullisen kehittämisen tukeminen ja koordinointi. Toimikunnan on harkittava myös lainkäyttöhenkilöstön toimintaa koskevan valvontaelimen, kuten ammattieettisen lautakunnan, perustamista viraston yhteyteen.

Oikeudenhoidon uudistamisohjelmaan kirjatus mukaisesti viraston hallinto on järjestettävä siten, että sen hallituksessa on vahva tuomioistuin-edustus ja virastossa on ammattimainen johto ja osaava henkilöstö. Toimikunnan ehdotukseen tulee sisältyä sanotut lähtökohdat huomioon otettava esitys tuomioistuinviraston hallintorakenteesta, johtamisesta, ylimmän johdon nimittämisestä sekä henkilöstöstä. Esitettäviä malleja voi olla useampia kuin yksi.

Toimikunta voi myös esittää näkemyksensä seikoista, jotka on syytä ottaa huomioon tuomioistuinviraston sijaintipaikkakunnasta päätettäessä.

Toimikunnan tulee niin ikään selvittää oikeusministeriössä tuomioistuinlaitoksen strategisen suunnittelun ja tuomioistuinviraston tulosohjauksen edellyttämät henkilöresurssit ja niiden organisointi osaksi oikeusministeriötä. Toimikunnan tulee selvittää sekä oikeusministeriöstä virastoon siirrettävien, tuomioistuinten toimintaa palvelevien operatiivisten keskushallintotehtävien että tuomioistuimista virastolle siirrettävien tehtävien kustannus- ja henkilöstövaikutukset. Tuomarivalintalautakunnan ja hallituksen esityksessä HE 7/2016 vp. ehdotetun tuomarinkoulutuslautakunnan organisoiminen osaksi tuomioistuinvirastoa on niin ikään selvitettävä.

Arvioitaessa uuden viraston tehtäviä, hallintorakennetta ja voimavaroja tulee ottaa huomioon vastaavat järjestelyt muissa maissa sekä tuomioistuinten keskushallintoa koskevat kansainväliset suositukset. Lisäksi tulee ottaa huomioon hallinnonalan rakenne, laajuus, erityispiirteet sekä eri tuomioistuinsektoreiden henkilöstörakenne ja tehtävät. Tässä tarkoituksessa toimikunnan tulee tarkastella oikeusministeriön hallinnonalalla toimivien muiden keskusvirastojen tehtäviä ja resursseja suhteessa tuomioistuin kenttään.

Virastorakenteen suunnittelun tulee tapahtua yhteistyössä keskus- ja aluehallinnon uudishankkeista vastaavan valtiovarainministeriön kanssa ja virastorakenteen kehittämisessä tulee tukeutua Kehu - ja Virsu - hankkeissa omaksuttuihin kehittämisperiaatteisiin.

Toimikunnan on työnsä aikana kuultava ainakin Valtakunnansyyttäjänvirastoa, Valtakunnanvoudinvirastoa, Oikeusrekisterikeskusta, Valtiontalouden tarkastusvirastoa sekä Valtiokonttoria. Toimikunta voi kuulla myös muita asiantuntijoita.

Organisointi

Toimikuntaan nimetään seuraavat jäsenet ja varajäsenet:

- oikeusneuvos Hannu Rajalahti, korkein oikeus
varajäsenenään oikeusneuvos Tuula Pynnä, korkein oikeus

- hallintoneuvos Niilo Jääskinen, korkein hallinto-oikeus
varajäsenenään hallintoneuvos Riitta Mutikainen, korkein hallinto-oikeus
- hovioikeuden presidentti Mikko Könkkölä, Helsingin hovioikeus
varajäsenenään hovioikeuden presidentti Marianne Wagner-Prenner, Rovaniemen hovioikeus
- ylituomari Ann-Mari Pitkäranta, Hämeenlinnan hallinto-oikeus
varajäsenenään ylituomari Ritva Isomoisio, Turun hallinto-oikeus
- ylituomari Kimmo Mikkola, markkinaoikeus
varajäsenenään ylituomari Juha Pystynen, vakuutusosasto
- laamanni Tatu Leppänen, Hyvinkään kärjäoikeus
varajäsenenään laamanni Marja Virtanen, Etelä-Savon kärjäoikeus
- ylijohdaja Sami Manninen, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
varajäsenenään lainsäädäntöneuvos Tuula Majuri, oikeusministeriö,
lainvalmisteluosasto,
- ylijohdaja Kari Kiesiläinen, oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto
varajäsenenään suunnittelupäällikkö Raimo Ahola, oikeusministeriö,
oikeushallinto-osasto
- hallitusneuvos Anne Hallavainio, oikeusministeriö, oikeushallinto-
osasto
varajäsenenään kehittämispäällikkö Tuula Kivari, oikeusministeriö,
oikeushallinto-osasto
- hallitusneuvos Kirsi Äijälä, valtiovarainministeriö
varajäsenenään neuvotteleva virkamies Miska Lautiainen,
valtiovarainministeriö
- Suomen Tuomariliiton puheenjohtaja, hovioikeudenneuvos Kimmo
Vanne
varajäsenenään vakuutusosastuomari Anna Pitkänen
- Oikeushallinnon Henkilökunta OHK ry:n puheenjohtaja, kärjäsihteeri
Outi Ahonen
varajäsenenään OHK ry:n varapuheenjohtaja, notaari Tiina Kallio
- Suomen Asianajajaliiton puheenjohtaja, asianajaja Risto Sipilä
- pääluottamusmies Sari Aho, Julkisanalan koulutettujen
neuvottelujärjestö JUKO ry
- pääluottamusmies Jukka Oksanen, Julkisten ja Hyvinvointialojen liitto
JHL ry

Toimikunnan puheenjohtajana toimii hovioikeuden presidentti Mikko Könkkölä ja varapuheenjohtajana hallintoneuvos Niilo Jääskinen.

Sihteereinä toimivat ylitarkastaja Jennimari Huovinen ja ylitarkastaja Taru Alanaatu oikeusministeriön oikeushallinto-osastolta. Tarvittaessa toimikunta voi ottaa vielä yhden sivutoimisen sihteerin.

Toimikunnan kokoonpanossa on pyritty ottamaan huomioon naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 4a §:n (232/2005) vaatimus, jonka mukaan toimikunnassa tulee olla vähintään 40 prosenttia

sekä naisia että miehiä, jollei erityisestä syystä muuta johdu. Vaatimusta ei ole voitu noudattaa, koska toimikunnassa edustettuina olevat tahot ovat nimenneet jäseniksi enemmän miehiä kuin naisia.

Rahoitus

Toimikunnan jäsenet hoitavat tehtävänsä virkatyönä. Lähettävä virasto maksaa toimikuntaan kuuluvan virkamiehensä matkakulut. Matkoista aiheutuvat kulut otetaan huomioon kyseisen viraston tulosneuvotteluissa. Kokouksissa pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään videoneuvottelua.

Oikeus- ja työministeri

Jari Lindström

Kansliapäällikkö

Asko Välimaa

Jakelu

Toimikunnan puheenjohtaja, jäsenet ja sihteerit
Tuomioistuimet
Oikeusministeriö
- lainvalmisteluosasto
- oikeushallinto-osasto
- tiedotusyksikkö
Valtiovarainministeriö
Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry
Suomen Tuomariliitto
Oikeushallinnon Henkilökunta OHK ry
Julkisten ja Hyvinvointialojen liitto JHL ry
Suomen Asianajajaliitto